

borult, mint a világ
vége az addig történteke.
Aranyozás a létezőn, amit
egy óvatos mester visz föl.
Valóság: torzó, épp a törzse
hiányzik. A részek mégsem
kallódnak el. Volt valami
megszokott rendezetlenség
ott a világ végén. Persze
visszafordultunk. Megint
a sár, a kagyló- és üvegdarabok,
pár műanyag flakon.
Még hátranéztem. A csupasz
ágakon át mindenhol
sütött a végesség
biztonsága. De létrára
nem emlékszem.

Nick Hornby

CICIKRISZTUS

M. Nagy Miklós fordítása

Egy szóval se mondták, hogy miről van szó, meg azt se, hogy miért van szükségük egy magamfajta manusra. Hogy megmondjam az őszintét, akkor aligha vállaltam volna el azt a kurva melót. És ha okosabb vagyok, megkérdeztem volna tőlük a legelső napon, mert ha most visszagondolok rá, azért lett volna, ami felkeltheti a gyanúmat: mindannyian ott ültünk körben egy ilyen személyzeti szobában vagy mi a francban, és nagyba mondták, hogy ezt meg azt kell majd csinálni, és a hülye fejemmel föl se fogtam, hogy én vagyok úgy nagyjából az egyetlen hatvan év alatti férfi, akit fölvettek. Volt pár középkorú nő meg egy csomó trotyli, az a nyugalmazott katonapajti típus, de csak egyetlen velem kábé egykorú fazon, az meg egy kis nyüzüge – egy afrikai krapek, Geoffrey, aki úgy nézett ki, mint aki balhé esetén lazán lefut egy mérföldet, mielőtt visszanez. De néha megfeledkezem róla, hogy hogy nézek ki, ha értik, mire gondolok. Ott ültem, hallgattam, mit dumál az a nő a vakus fényképezésről, meg hogy mennyire mehetnek közel az emberek meg ilyesmi, és akkor inkább fej voltam, mint test, mert ha az ember hallgatja, amit valaki dumál, akkor csak a feje számít, nem igaz? Fej. Az az agy, nem pedig test. De a lényeg belőlem – mármint ezen a helyen, ebben az állásban – az, hogy százkilencven centi vagyok és száz kiló. Meg nem is csak az, hanem, hogy is mondjam... szóval olyan talpraesett fickónak nézek ki, gondolom. Úgy nézek ki, mint aki meg tudja védeni magát – tetkók, borotvált fej meg minden. De néha meg-

feledkezem erről. Akkor nem, amikor a szemem villanásával odébb pöckölök valami kis szarzsákok egy diszkó előtt, valami tizenkilenc éves kölyköt húszrongyos zakóban, aki próbál imponálni a csajának azzal, hogy pimaszkodik velem; de amikor nézek valamit a tévében, mondjuk, valami dokumentumfilmet, vagy amikor ágyba dugom a kölyköket, vagy amikor olvasok, szóval akkor nem gondolok arra, hogy hű a mindegit, hogy én milyen nagyra nőttem. Na mindegy, szóval nem gondoltam rá akkor se, amikor hallgattam azt a nőt, úgyhogy amikor azt mondta, hogy én a Déli Sült Csirke Szárnyban leszek, és a 49. számúra kell vigyáznom, nem kérdeztem meg tőle, hogy „Miért én? Miért van szüksége egy ilyen böhöm palira épp a Déliben?” Csak elcaplattam oda, mint egy balfék. Meg se fordult a fejemben, hogy valamilyen különleges küldetésben járok.

Azért fogadtam el ezt az állást, mert megígértem Lisának, hogy abba hagyom az éjszakai melót a klubban. Nem annyira az éjszakázás volt a gond – tíztől háromig hétfőtől csütörtökig, tíztől ötig pénteken és szombaton, vasárnap pihi. Oké, szétcseszte a hétvégéinket, és sohasem láttam a kölyköket reggel, de hozhattam őket az iskolából, adhattam nekik uzsonnát, és Lisának nem kellett napköziről gondoskodnia vagy valami. Egy fogorvosi rendelőben dolgozik a Harley Street mellett, klassz állás, rendes főnök, jó fizetés, kellemes munkaidő, és úgy, hogy én napközben otthon voltam, el tudtuk rendezni a dolgainkat. Úgy értem, nem volt ideális, mert soha nem lehettem rendesen Lisával – mire a kölykök lefeküdtek, és ettünk valamit, már vehettem is föl a majomszerkót, és indulás dolgozni. De mindketten úgy vettük, hogy ez csak átmeneti állapot, és végül majd valami mást fogok csinálni, bár a fasz tudja, micsodát. Azon igazából sohasem gondolkoztam. Néha megkérdezi, mit csinálnék, ha szabadon választhatnék, és mindig azt mondom, én lennék Tiger Woods – heti több millió dollárt keres, és azzal tölti az idejét, hogy délutánonként golflabdát ütöget olyan helyeken, mint Spanyolország meg Florida, plusz bombázó szőke csajai vannak (ezt az utóbbit sohasem említem). Mire ő, hogy nem, de komolyan, mire én, hogy de tényleg, komolyan mondtam, mire ő, hogy azért olyat mondjál, ami lehetséges. És akkor azt mondom, hogy na de akkor mi a lényege ennek a játéknak? Megkérdezed tőlem, hogy mit csinálnék, ha szabadon választhatnék, aztán meg azt mondod, hogy na ne, azért nem lehet csak úgy kurvára bármit választani. Szóval mit kéne mondanom? Mire ő, hogy de akkor is, túl öreg vagy, hogy profi golfjátékos legyen belőled – és igaza van, mert már harmincnégy éves vagyok –, és túl sokat cigizel. (Mintha az ember nem ütögethetne egy olyan nyavalys golflabdát, ha cigizik.) Válassz valami mást. Én meg azt mondom, oké, akkor én leszek a kibaszott Richard Branson. Mire ő, hogy most nem kezdhetsz el egyszer csak Richard Branson lenni. Először csinálnod kell valamit. Mire én, hogy oké, először kidobófiú leszek. És ekkor föladja.

Tudom, hogy jót akar, és próbál rávenni, hogy gondolkozzak az életemről, meg hogy az ember öregszik meg minden, de az az igazság, hogy harmincnégy éves vagyok, nincs szakmám, nincs képzettségem, és örülhetek, ha van egy olyan állásom, hogy kokósokat pofozhatok el valamilyen klubtól. Lisa szuper, de tényleg, meg ha belegondol az ember, hogy egyáltalán megkérdezi, az is azt mutatja, hogy szeret, és baromi nagyra tart, mert tényleg azt képzelem, hogy van választásom, és valaki más is ugyanúgy fog hinni bennem, ahogyan ő. Azt akarja, hogy azt mondjam: Ó, szeretnék egy DIY boltot vezetni, vagy szeretnék könyvelő lenni, és másnap már egy halom brosrával jönne haza, de én nem akarok DIY boltot vezetni, és nem akarok könyvelő lenni.

ni. Tudom én, hogy miben áll a tehetségem: abban, hogy bazi nagyra megnőttem, és abból hozok ki mindent, amit lehet. Ha bárki megkérdezi tőle, hogy mivel foglalkozom, azt mondja, biztonsági szakértő vagyok, de ha ott vagyok a közelben, amikor ezt mondja, nevetek egyet, és megmondom, hogy az más szóval azt jelenti, hogy kidobófiú. Nem tudom, most mit mondana. Biztos azt, hogy művészettörténész. Majd csak figyeljek meg. Eltelik két hét, és azon fog nyaggatni, hogy írjak az *Antiques Roadshow*-nak. Nem is tudom, hogy milyen világban él néha. Gondolom, attól van ez, hogy a fogorvosi rendelőben dolgozik. Mindenféle emberekkel találkozik, akik tele vannak pénzzel, de közben ugyanolyan sötétek, mint én, legalábbis egy csomóan közülük, és ettől összezavarodik benne, hogy mi lehetséges és mi nem.

De mint mondtam, nem a munkaidővel volt a gond. Akadt néhány csúnya eset mostanában, én meg elmeséltem őket, mert megijesztettek, ő meg persze tiszta frász lett, és megígértem neki, hogy felmondok. Tudják, az a gond újabban, hogy nem számít, mennyire kemény srác vagy. Úgy értem, a kölykök nagy részét, akik a Casablancába járnak, szó szerint fél kézzel föl tudtam volna emelni a grabancánál fogva, és ha az ember ezt meg tudja csinálni... Fogalmazzunk így, hogy nem kellett túl gyakran alsónadrágot cserélnem. (Azért persze cserélem, mindennap, nehogy azt gondolják, hogy szarok a higiéniaára.) Csakhogy újabban mindenki föl van szerelve. Senki sem mondja, hogy vigyázzál, haver, mert elkaplak. Mind azt mondják, hogy vigyázzál, haver, mert megkésellek, én meg erre, hogy igen, na ne mondd, mire megmutatják, hogy mijük van, és akkor azt gondolja az ember, a kurva életbe, ez azért már nem vicces. Mert hogyan vigyázhat magára az ember, ha valakinek kése van? Sehogy. Szóval kábé egy hónappal ezelőtt kiszórtam a klubból egy szemét kis krapekot, mert túlságosan szívózott egy csajjal, aki a barátnőivel volt ott. És hogy őszinte legyek, valószínűleg a feltétlenül szükségesnél eggyel több pofont kevertem le neki, mert tényleg kurvára az idegeimre ment. És a következő pillanatban ott a kezében egy... egy olyan ízé... Soha nem láttam még semmi hasonlót, de olyasmi volt, mint egy szurony, kábé húsz centi, de kurvára éles meg rozsdás, és elkezd böködni felém, és azt mondja, halott ember vagyok. Szerencsém volt, mert be volt szarva a gyerek, és nem is úgy tartotta azt az izét, ahogy kellett volna, úgyhogy nem felém mutatott a hegye, hanem lefelé, én meg teljes erőmből belerúgtam a kurva kezébe, mire elejtette a vasat, és akkor ráugrottam a kölyökre. Kihívtuk a rendőrséget, és bevitték, de amikor elmentek, letettem a lantot. Kész, vége. Tudom, mit gondolnak az emberek: azt gondolják, hogy ha valaki ilyen munkát választ, akkor maga keresi a bajt, sőt alighanem direkt azért csinálja, mert egy nagy barom állat, aki szereti bántani az embereket. Faszt. Én nem szeretem bántani az embereket. Én azt nevezem jó éjszakának a Casablancában, amikor nem történik semmi. Úgy értem, oké, le kell kapcsolnom pár embert, aki be akar menni, mert kiskorúak, vagy kilőtték magukat, de azt tartom a munkám lényegének, hogy segítsék az embereket jól szórakozni, anélkül, hogy félniük kellene mindenféle seggfejektől. De tényleg, komolyan. Úgy értem, oké, nem vagyok egy Teréz anya vagy valami, nem jótékonykodom, és nem váltom meg a világot, de nem olyan szar meló az, ha az ember ilyen szemmel nézi. Igazából családszerető ember vagyok. És az nekem nem kóser, ha hajnali kettőkor rozsdás szuronyokkal hadonásznak nekem. Nem akarok valami vacak klub ajtaja előtt meghalni. Úgyhogy elmeséltem a dolgot Lisának, beszélgettünk róla, és lelélceltem. Szerencsém volt, mert csak két hétig voltam munka nélkül. Segélyt különben se kaptam volna, mert önként hagytam ott az előző munkaadómat. „De annak a fazonnak volt egy rozsdás szuronya” – mondtam. „Hát ezt a munkaadóival kel-

lett volna megbeszélne” – mondta a nő. Mintha akkor felajánlottak volna egy irodai állást. Vagy írásos figyelmeztetésben részesítették volna a szuronyos kölyköt. De nem számított különben sem, mert szinte rögtön megtaláltam ezt az állást – egy munkaközvetítő hivatalban. A pénz sokkal kevesebb, de jobb az időbeosztás. Egészen fel voltam dobva. Ugyan mi nehéz lehet abban, gondoltam, állni egy festmény előtt?

Szóval. Megvolt az eligazítás, és utána mindenkit a saját posztjához vezettek a galériában. Útközben próbáltam visszaemlékezni, hogy voltam-e már valaha művészeti galériában. Az ember azt gondolná, hogy csak vissza tud emlékezni, ha volt, de az a gond, hogy a művészeti galériák pontosan úgy néznek ki, amilyenek az ember elképzeli őket – egy csomó folyosó, képekkel a falakon, és emberek, akik ballagnak egyiktől a másikhoz. Úgyhogy honnan tudhatnám, hogy voltam-e már ilyenben? Mintha lettem volna, de az is lehet, hogy csak a tévében láttam, vagy filmekben – van, ugye, az a részlet a *Gyilkossághoz öltözni*ben, ahol az a fazon próbálja elkapni a csajt, és mindig más termekben látják egymást. De egyvalamit tutira mondhatok: ha voltam is ilyen galériában, soha nem élveztem. Mert ha voltam, akkor az valami iskolai kirándulás lehetett, és veszettül untam, mint az összes iskolai kirándulást, amire elvittek. Az egyetlen, amire most is emlékszem, az volt, amikor valami római romokhoz mentünk el, és kiszedtem néhány követ egy olyan mozaikakármiből. Ott álltam a szélén, és kilazítottam néhányat a lábammal, és miközben a tanár beszélt, leguggoltam, mintha csak a cipőmet kellene bekötnöm, és belecsúszttam párat a zsebembe. És mikor mentünk hazafelé a busszal, megmutattam a többi srácnak, hogy mit csináltam, és kiderült, hogy ők is mind pontosan ugyanazt csinálták, és ott volt a kezünkben a fél kibaszott padló. Aztán azt láttuk, hogy a fazon, akinek vigyáznia kellett a romokra, rohan a buszunk után, és mindannyiunknak ki kellett mennünk előre, és beledobálni, amink volt, egy nejlonszatyorba. Baromi nagy zúr lett belőle. Szóval alighanem elmentünk valami művészeti galériába is valamikor, csak nem emlékszem rá, mert senki nem csórt el semmilyen festményt.

Az az ábra, hogy ez a galéria egészen olyan, mint egy normális galéria, mármint az első termekben – gyümölcsös csendéletek meg minden, de aztán kezd baromi fura lenni. Először átmentünk néhány olyan termen, ahol a képek egyáltalán nem is képek, csak valami pacák, és amikor odaértünk a mi részlegünkbe, az új kiállításhoz, ott már nem is nagyon voltak képek. Mindenfelé állatok darabjai voltak, meg egy sátor, meg légáramlatokban lebegő pingponglabdák, meg egy betonból készült kis ház, meg videofilmek arról, hogy valami emberek verseket olvasnak. Inkább valami iskolai nyitott napnak nézne az ember, mint művészeti galériának. Szóval hogy itt egy kis biológia, amott fizika, hátul angol, média tagozat a vécék mellett...

– Hát, ezeket én is meg tudtam volna csinálni – mondta az a szánalmas öreg faszi, akit Tommynak hívtak, és már nyafogott egyet azon is, hogy miért olyan rövidek a kávészünetek. – Ja, mosmár igen, vén szarrágó – mondtam neki. – Most, hogy láttad őket. Így már bárki meg tudná csinálni őket. De nem jutott eszedbe. Úgyhogy elkéstél. – Elégedett voltam magammal. Az egészet az egyik tanáromtól szedtem fel még a suliban, leszámítva a „vén szarrágót”. Azt én tettem hozzá. Valami verset olvastunk, és az egyik kölyök pontosan ugyanazt mondta, mint most Tommy – „Ezt én is meg tudtam volna csinálni”. Mert könnyű vers volt. Rövid, és ismertük az összes szót belőle, és még csak nem is rímelt. És a tanár azt mondta: „Nem, nem tudtad volna. Most már tudnád, mert egyszerűen csak lemásolhatnád. De magadtól nem jutott volna az eszedbe.” Ez okos, gondoltam. Különben Tommy nem szólt hozzám, mióta vén szarrágónak neveztem, aminek örülök.

Leszarom, hogy ez művészet-e vagy hogy ki tudná megcsinálni. Az a lényeg, hogy jó galéria ez, nem unalmas. Mármint a mi kiállításunk. A többi terem a teheneket ábrázoló festményekkel, azok unalmasak. De a mieink az igazi tehenekkel, amiket kis darabokra vágtak, azok nem. Kell, hogy legyen bennük valami mondanivaló, nem igaz? Persze mindennel ezt nem lehet megcsinálni, az is világos. Úgy értem, tehenekkel meg sátrakkal meg kis házakkal igen, de, mondjuk, egy kibaszott folyóval már nem ilyen egyszerű a helyzet. Azt muszáj lenne mégiscsak lefesteni.

Szóval. Egyre kisebb lett a csoportunk, mert a nő, aki elvezetett a posztunkhoz, egyesével kitett bennünket, mintha egy buszban utaztunk volna. És végül én maradtam az egyetlen utas. Mint amikor elmentünk Lisával egy társasutazásos nyaralásra Spanyolországba, sok-sok évvel ezelőtt, még mielőtt megszülettek a kölykök, és egy busz várt minket a repülőtéren, és az összes többi kurva turistát előbb kitették a szállodájuknál, mint minket, mert kiderült, hogy a miénk két mérföldre van a kibaszott tengerparttól. Az én festményem is valami ilyesmi volt. Oldalt volt, egy külön szobában, és még el is függönyözték a bejáratát, úgyhogy teljesen el volt különítve a többitől. Előtte meg egy felirat: „FIGYELEM! Ez a terem kényes témájú kiállítási tárgyat tartalmaz. Kérjük, ne menjen be, ha úgy érzi, megsérthetik az érzéseit. Csak 18 éven felülieknek.” A nő erről nem mondott semmit. Fütyült rá – meg se kérdezte, hogy az *én* érzéseimet nem sértheti-e esetleg az az akárm.

– Maga itt lesz bent – mondta. – Vigyázzon! Arra számítunk, hogy itt bajok lesznek. – Azzal elment.

Bementem a függöny mögé, és a hátsó falon egy hatalmas, Jézust ábrázoló kép volt. Mondjuk, olyan három és fél méter magas lehetett, és vagy két méter széles. Olyasféle kép, amelyet már látott az ember – csukott szem, töviskoszorú a fején. Szóval akkor ez az, amikor már fönn van a kereszten, nem igaz? Olyan közelképféle, fej meg váll, úgyhogy a keresztből alig látszik valami, de ami ezen a képen rajta van, a többin meg nincsen – legalábbis én sohase láttam, hogy rajtuk lett volna –, az az, hogy az ember tényleg látja, hogy mennyire kibaszottul fájhatott, amikor felszögelték. Általában úgy néz ki, mintha Jézus szundítana, de ezen nem, itt teljesen eltorzul az arca a fájdalomtól. Az ember tényleg nem szeretne a bőrében lenni, annyit mondhatok. Úgyhogy az első, amit gondoltam, az volt, a kurva életbe, ez egy baromi jó kép. Mert elgondolkoztatja az embert, márpedig én nem gyakran gondolkodom efféle dolgokról. Jézusnak a közelében sem voltam vagy három éve, amikor Lisa húga férjhez ment.

A második gondolatom meg az volt – egy pillanatra el is felejtettem a feliratot meg a függönyt meg mindent –, hogy ugyan ki a faszt sértene ez? Mert az ember bemehet bármelyik templomba, és ugyanezt láthatja. Lehet, hogy nem ennyire realistán, szóval olyan tizennégy éven aluliaknak szóló változatban, de nagyjából azért mégis ugyanezt: bajusz és szakáll, töviskoszorú, bánat. Mert az az ábra, hogy messziről nem lehet látni, hogy van csinálva. Mikor az ember belép a függöny mögé, csak a képet látja, az arcot. Egészen közel kell menni hozzá, hogy mást is látni lehessen. Úgyhogy nem értettem, mire a nagy felhajtás. Csak azt gondoltam: na ja, a vallásos emberek... Dilinyósok. Mert azok a legtöbben, nem? Úgy értem, nem lehet egy kalap alá venni őket meg minden, de azért az ember nem venne feleségül egy olyat, nem igaz?

Van egy szék a kép előtt, és odamentem, hogy leüljek rá. És ahogy közeledtem, már láttam, hogy a kép sok száz – vagy talán több ezer, több millió – kis négyzetből áll, mint azok a mozaikdarabkák, amiket kikapartam a római romokból. És amikor egészen közel voltam, azt is láttam, hogy ez a több millió kis négyzet valójában mind egy kis kép,

és mindegyik kis képen van legalább egy női mell. Szóval... ismerik azokat a festményeket, amelyek kis pöttyökből állnak? Na, így csinálták meg ezt a Jézus-képet is – csak itt mindegyik pötty egy vagy több cicit ábrázolt. És az is volt a címe: *CiciKrisztus*. Voltak nagy mellek és kis mellek, meg kis bimbók és nagy bimbók, meg fekete mellek és fehér mellek. És némelyiken egyszerre négy cici is volt, és akkor már azt is láttam, hogy mindegyik kis kép valami pornómagazinból lett kivágva és aztán fölragasztva. Éveket dolgozhatott rajta a fickó. Úgyhogy most már értettem, mire föl van ott kint a felirat.

És akkor viszolyogtam tőle. Két perccel azelőtt még tetszett, most meg gyűlöltem. És gyűlöltem a fickót is, aki csinálta. Buzi állat. Odamentem, hogy megnézzem a művész nevét, és kiderült, hogy egy nő az. Martha Marsham. Hogy csinálhat ilyet egy nő? – gondoltam. Azt megértettem volna, ha valami pasi csinálja, akinek túl sok pornóúj-ságja van otthon, és nincsen barátnője. De egy csaj? És reméltem, hogy valakinek sikerül valahogy szétcsesznie ezt a képet, és, mondtam magamban, én ugyan nem fogom leállítani őket, ha nekikezdenek. Talán még segíték is nekik. Mert ez azért felháborító, hát nem, Jézus csupa ciciből? Ez nem rendjén való.

Egyvalamit még elfelejtettem mondani: mindez kábé este hatkor volt, és a kiállítást még nem nyitották meg a közönségnek. Másnapról volt nyitva, de behívtak bennünket, hogy legyünk ott a megnyitó ünnepség alatt is. Még nézegettem a sok kis képecskét, amikor bejöttek az első emberek borospohárral a kezükben. Kicsit úgy éreztem magam, mint egy szexuális nyomoronc, mint akit rajtakaptak, amint éppen mocskos képeket nézeget, bár tulajdonképpen azt is csináltam, ha jobban belegondolunk. Meg ha nem, akkor is. Gyorsan abba hagytam a szemlélődést, és megálltam a szék mellett, a hátam mögé téve a kezem, egyenesen előrenézve, mint aki őrszolgálatban van, miközben az a két ember, egy nő meg egy férfi, szemügyre vette a képet.

– Egész szép, nem? – mondta a nő. Kábé velem egykorú lehetett – rövid haj, procos típus.

– Igen? – A fazon nem volt annyira biztos benne, úgyhogy eldöntöttem, hogy ő a szimpatikusabb, még a lazára vett sérója, a hóentrógere és az öltönye ellenére is.

– Te nem úgy gondolsz?

A fazon vállat vont, és kimentek. Semmi olyasmi nem volt, amit annyit csócsálnak a vígjátékokban, hogy a csórikáim az állukat dörzsölgetik, és baromságokat beszélnek. (Soha nincs ilyesmi, mármint az én tapasztalataim szerint, amelyek immár két napot ölelnek fel. A legtöbb ember nemigen mond semmit. Megnézik, aztán agyó. Szerintem azért, mert félnek, hogy hülyeségeket fognak beszélni, ami engem persze kiakaszt, mert ha már odaültettek, szeretném hallani a hülyeségeket. Valamit, amin lehet nevetni. De semmi.) A következő pár fiatalabb volt, húsz-egynéhány évesek, olyan egyetemistaformák, és őket jobban érdekelttem én, mint a kép.

– A kurva életbe – mondta a srác.

– Mi van?

– Ezt a fazont nézd meg.

És a lány rám nézett, és elnevette magát. Olyan volt, mintha a kiállítás része lennék, és nem hallanám, amit beszélnek.

– Hát – mondta a csaj. – Meg lehet érteni őket.

És azzal ők is kimentek. Addigra kezdtem kicsit sajnálni azt a Martha nevű nőt. Úgy értem, az ember a fasz tudja milyen sok időt tölt azzal, hogy megcsináljon egy ilyen képet, aztán az emberek bejönnek, rám néznek, nevetnek, aztán húznak is ki. Elkérhetném tőle a honoráriumát, vagy mi a frászt kapnak az ilyenek.

Abban a pillanatban, hogy az egyetemisták kimentek, megint zizzent a függöny, és egy női hangot hallottam, hogy „Taram!”, és aztán egy egész csoport nyomult be – két fiatal srác, egy idősebb pár meg egy fiatal nő.

– Ó, Martha – mondta az idősebb nő. – Ez fantasztikus. Erre özönleni fognak. – Szemügyre vettem a csoportot, és kapásból arra gondoltam, hogy az anyu meg az apu az, meg a nő pasija, meg talán a bátyja. Martha kábé harmincéves, és nem igazán úgy néz ki, amilyennek elképzeltem – semmi szőkített haj, piercinges orr meg ilyesmi. Szóval egészen normális, de komolyan. Ilyen hosszú, zöld, indiános szoknya van rajta, meg olyan kabát, amit inkább hajszálcsíkos férfizakónak nézne az ember, és hosszú haja van, de... olyan helyes. Barátságos.

Egy pillanatra átfutott az agyamon, hogy vajon anyus meg apus tud-e a cicikről meg minden, mert nekem is tetszett a kép, amikor először bejöttem. De aztán rájöttem, hogy ez hülyeség, és hogy a csaj biztosan mondott nekik valamit róla, mielőtt bejöttek, vagy az is lehet, hogy már réges-régen mindent elmesélt. De akkor meg miféle szülők lehetnek ezek? Könnyű elképzelni, mit kaptam volna az apámtól, ha azt mondtam volna neki, hogy készíték egy képet Jézusról csupa cickóból. Alighanem látni akarta volna a ciciket, de Jézus miatt lekevert volna egypár frászt. Úgyhogy megnéztem magamnak Martha anyját és apját, hogy mifélék lehetnek. Az apja magas volt, farmert viselt, hosszú, szürke haja lófarokba fogva; és farmert viselt az anyja is, de azért ő inkább nézett ki bárki emberfia anyjának, mint amennyire a fazon valaki apjának. Persze mindannyian olyan művészformák voltak. Úgy néztek ki, mint akik otthon üldögelnek, füvet szívnak, és festenek. És nyilván ezért nem kevert le egy pofont a csajnak egyikük sem, amiért pornóból csinálta meg Jézust.

– Szeretnék egy fényképet – mondta Martha. – Hogy mindannyian benne legyünk. – Aztán rám nézett. – Megtenné?

– Persze – mondtam.

– Egyébként Martha vagyok.

– Dave.

– Szia, Dave. – Kezet fogtunk, aztán a kezembe nyomta a fényképezőgépet, és lefényképeztem őket, ahogy ott álltak vigyorogva meg mutogatva, és nem tudtam, hogy helyes-e ez, mármint figyelembe véve, hogy milyenfajta kép előtt álltak. De közben arra is gondoltam, hogy milyen jó lenne közelebből ismerni ezeket az embereket vagy hozzájuk hasonlókat, mert olyan helyesek, vidámak és érdekesek voltak. Szerettem volna ilyen ősz lófarkas fatert a szájalmas öregem helyett, aki mindig a kibaszott írekkel meg a kibaszott feketékkel van elfoglalva; úgy gondoltam, ha ilyen apám lett volna, akkor nem jelentkeztem volna a seregbe, ami életem legnagyobb baklövése volt.

Szerettem volna kérdéseket feltenni nekik. Szerettem volna megkérdezni Marthától, hogy miért érezte úgy, hogy meg kell csinálnia, amit megcsinált, és hogy miért pont cicikből, és miért pont Jézust, és hogy tényleg az-e a célja, hogy felhergelje az embereket. És meg akartam kérdezni a szüleitől, hogy nem szégyellik-e, amit a lányuk csinált, vagy még büszkéik is rá, vagy hogy is van ez. De nem kérdeztem semmit, és nem lettem okosabb attól sem, amiket mondtak; a fényképezkedés után arról beszéltek, hogy hova menjenek enni, meg hogy eljött-e a megnyitóra ez vagy az az ember, akit ismertek. Mielőtt kimentek, Martha odajött hozzám, arcon puszilt, és azt mondta: „Köszönöm.” Én meg, persze, hogy: „Ó, semmiség.” De azért baromi jólesett. Különlegesnek éreztem magam, mintha igazi, fontos állásom lenne.

Martha mosolygott, s aztán megint egyedül maradtam.

Meséltem Lisának a képről aznap este, amikor hazaértem a megnyitó után. El se akarta hinni – azt mondta, hogy undorító, meg hogy elképesztő, hogy egy ilyen kép fönt lehet a falon egy híres galériában. Én meg azon kaptam magam, hogy védeni kezdem, hogy Martha oldalára állok. Nem is tudom, hogy miért. Lehet, hogy tetszett egy kicsit, vagy lehet, hogy a családjá tetszett – talán megbíztam bennük, és a befolyásuk alá kerültem. Mert biztos voltam benne, hogy kedves emberek, és ha ők nem látnak semmi rosszat a *CiciKrisztus*ban, akkor lehet, hogy nincs is benne semmi rossz. Meg különben is, amit Lisa mondott, hát... Tiszta hülyeség volt. – Ki kellene vinned onnan, amikor senki sem látja, és darabokra tépni – mondta.

– Miután annyit dolgozott rajta? – mondtam.

– Az teljesen lényegtelen – mondta. – Hitler is sokat dolgozott, nem?

– Ugyan mit árt neked az a kép? – kérdeztem. – Nem kell odamenned és megnézned.

– De akkor is rossz érzés tudni, hogy ott van – mondta. – Az én pénzből. Amit adóba befizettem.

Amit adóba befizetett! Az adójának vajon mekkora része ment el a *CiciKrisztus*ra? Úgy beszélt, mint azok a hibbantak a rádiós betelefonálás műsorokban. Kivettem két pennyt a zsebemből, és odapöcköltem neki. – Tessék – mondtam –, itt az adód. És még kamatot is kaptál rá.

– Mitől vagy annyira oda? – kérdezte.

– Attól, hogy szerintem az a kép jó – mondtam. – És okos.

Lisa szerint meg nem okos volt, hanem idióta. Szerintem meg ő volt idióta, és ezt meg is mondtam neki, és mire lefeküdtünk, már nem beszélünk egymással.

Na, szóval tegnap délelőtt felszállok a buszra, hogy menjek dolgozni, és felveszem az újságot, amit valaki ott hagyott az ülésen, és tessék: ott a festményem az egész hetedik oldalon. „Tüntetés a perverz festmény ellen” – ez a főcím, alatta meg a sok rizsa, hogy milyen felháborító, meg hogy az egyház meg a konzervatív párt képviselői tépik a szájukat, hogy ezt nem volna szabad megengedni, és valaki a rendőrségtől azt nyilatkozta, hogy el akarnak beszélgetni Marthával, és lehet, hogy eljárást indítanak ellene közbotrányozás miatt. Elolvastam, és az jutott eszembe: hé, hiszen most először vagyok benne az újságban. Mert ha úgy vesszük, benne vagyok, nem? Az az én termem, az én privát termem, sőt a képre is kezdtem valami bizarr módon úgy gondolni, hogy az enyém. Valószínűleg Marthán kívül senki nem töltött annyi időt a nézegetésével, mint én, és emiatt valahogy úgy érzem, hogy meg kell védenem. (Még szép, ha jobban belegondolunk, hisz az a munkám.) Nem tetszik, hogy azt mondják rá, hogy perverz, mert persze az, de ugyanakkor mégse, és nem tetszik, hogy a rendőrök eljárást akarnak indítani Martha ellen közbotrányozás miatt, és nem tetszik, hogy esetleg le akarják szedni, mert az ajtó fölött ki van írva, hogy aki úgy gondolja, hogy nem fog tetszeni neki, az ne menjen be. Akkor meg minek mennek be? Szeretném, ha az emberek azt látnák benne, amit én: valamit, ami szép, ha egyféleképpen nézi az ember, mármint messziről, és csúnya, hogyha másképpen, vagyis ha közel megy hozzá. (Néha ugyanezt érzem Lisával kapcsolatban is. Amikor bejön a szobába, és épp indulni akarunk valahova, és kifestette magát, meg megcsinálta a haját meg minden, az ember azt gondolná, hogy akár manöken is lehetne. Néha meg felébredek éjszaka, a másik oldalamba fordulok, és ott van tőlem tíz centire, és rossz a lehelete, és kicsit horkol, és az ember azt gondolja... Na jó, hagyjuk, hogy mit gondol az ember, de biztos nem azt, hogy nagy karrier várna rá manökenként. Ugyhogya lehet, hogy Martha képe is egy ki-

csit ilyesmi.) De ha ezek az emberek keresztülviszik az akaratukat, akkor senki sem fog látni semmit, és az nem lehet helyes, ha már egyszer annyit dolgozott vele Martha. Az a rengeteg vagdosás meg ragasztgatás...

Tudták, hogy egy galériában nem szabad dohányozni? Én se. A kurva életbe.

Mikor odaértem, már tömeg állt kint. Voltak, akik csak látni akarták a kiállítást, meg voltak tüntetők – plakátokkal, zsoltárokat énekelve –, és voltak tévéstábok meg fotóriporterek, szóval állt a bál. Átnyomakodtam, bekopogtam az ajtón, megmutattam a belépőmet, és az egyik srác beengedett.

– Zűrös nap elé nézel – mondta egy másik, amikor mentem, hogy beöltöztek, én meg azt gondoltam, hogy aha, alig várom.

Eleinte nem nagyon történt semmi. Egyfolytában jöttek az emberek, és megbámulták a képet, és páran cöcögtek vagy valami, de az az igazán ügyes ebben a képben, hogy az embernek egészen közel kell mennie, hogy megsértse az érzéseit, mert ha csak megáll a szoba innenső oldalán, akkor nem lát mást, csak Krisztus arcát. Úgyhogy a cöcögők tiszta majomnak néznek ki, mert oda kell menniük és beledugniuk az orrukat a képbe, hogy lássák a ciciket, úgyhogy az ember végül róluk gondolja azt, hogy perverz. Mert, ugye, először is füttyülniük kell a felíratra az ajtó fölött, ami figyelmezteti őket, hogy ne menjenek be, aztán egészen oda kell menniük a képhez, és csak utána kezdhetik el, hogy „Jaj, milyen undorító”. Úgyhogy ők maguk kajtatnak utána.

Kábé egy óra telt el, amikor jött az első dilinyós. Úgy is nézett ki, mint egy dilinyós: nagy foltokban hiányzott a haja, mintha megették volna a molyok, és olyan baromi nagy szemüveg volt rajta, meg folyton pislogott, mint valami eszement bagoly. Meg még úgy is volt öltözve, mint egy dilinyós: egy ilyen meleg napon télikabátot viselt, te-liaggatva kitűzőkkel, rajtuk olyan szövegek, hogy NE KÖVESS – ÉN IS ELTÉVEDTEM meg MÉZESCSÓK-SZÖRNYETEG VAGYOK. Búzlött is meg minden. Úgyhogy nem volt nehéz kiszűrni, szó se róla. Nem egy olyan álcázott fajta dilinyós volt, ha értik, mire gondolok.

Pár percig csak bámulta a képet, aztán térdre omlott, és imádkozni kezdett. Hogy „Mennyei atyám aki nekünk adta egyszülött fiadat Jézus Krisztust hogy megváltson minket kérlek tekints le ránk bla bla bla”, szóval a szokásos, de az volt benne a hátborzongató, hogy nem lehetett megállapítani, hogy azért imádkozik-e, mert Krisztus kép-mása van előtte, vagy úgy, ahogy *A szelleműzőben* imádkoztak, hogy elűzze a démonokat a szobából vagy valami. Akárhogyan is, kis idő múltán tele lett vele a hócipóm, és kiszeltem egy szabályt.

– Sajnálom, uram. A galériában tilos térdepelni – mondtam.

– A maga halhatatlan lelkéért imádkozom – mondta.

– Azt én nem tudhatom, uram, de a térdeplést nem engedélyezzük. Vaku használata, szendvics, térdeplés – ez mind tilos.

Felállt, és folytatta a motyogást, úgyhogy megmondtam neki, hogy az imádkozás is rajta van a listán.

– Magát nem is érdekli? – kérdezte.

– Micsoda, uram?

– Magát nem érdekli, hogy merrefele megy?

– Miért, merrefele?

– A pokolba, ember! Ahol kígyók fogják szívni a szemgolyóit, és lángok fogják nyaldosni a belső szerveit egy örökkévalóságig?

– Nem nagyon, uram. – Amin azt értettem, hogy nemigen hinném, hogy a pokolba kerülök. Legalábbis nem azért, hogy ott állok egy kép előtt.

Az ember nem szívesen menne végig ezen az úton, a kígyós-nyaldosós úton, nem igaz? Az nem valami... *vidám*, nem igaz? Úgy értem, vajon milyen lehet annak a krapeknak a bőrében lenni? És egyáltalán mit keres ez itt? Csak mászkál mindenfelé, és keresi az olyan dolgokat, amik láttán elkezdhet pislogni meg térdre borulni meg motyogni? Az egész életét azzal tölti, hogy a Soho meg a King's Cross környékén csatangol? Mert ha igen, akkor nem csoda, hogy dilinyós. Ha az ember semennyi időt sem tölt azzal, hogy játszik a kölykeivel (és annyit mondhatok, hogy ennek a fazonnak aztán tutira nincsenek kölykei), vagy iszik a haverjaival (és lefogadom, hogy haveroknak sincs nagyon bőviben), vagy nézi a *Frasiert* (szeretem a *Frasiert*)... akkor a végén ilyen lesz, mint ez, nem?

Épp amikor tűnődtem, hogy mit is csináljak vele, két nő jött be, és a csórikám elhúzta a csíkot, és egy ideig nyugalom volt. De aztán épp ebédszünet előtt, amikor már kezdtem azt gondolni, hogy végül is erőszakmentes nap lesz a mai, egy olyan kutyanyakörves fazon sétál be. Egy kibaszott plébános! Fiatalabb volt, mint a legtöbb plébános, meg egy kicsit flancolósabb is – olyan Hugh Grantes hanyag sérója volt, meg farmert viselt. Bejött a szobába, és megállt, és bámult, és tudtam – mert addigra kitapasztaltam az összes szöveget és távolságot –, hogy semmit sem láthat onnan, ahol áll. Pontosabban Krisztust látja, de a ciciket nem. Úgyhogy amikor elindult a kép felé, én odaléptem, hogy elálljam az útját, és úgy álltunk ott, hogy majdnem összeért az orrunk.

– Miért akarja ezt tenni, tisztelendő úr? – kérdeztem. – Miért nem marad ott, ahol van?

– Saját magamnak kell véleményt alkotnom – mondta.

– Tudja, hogy mi van ott – mondtam. – Mindenki tudja már, hogy mi van ott. Miért kell odamennie, hogy megnézzé? Maradjon, ahol van. Nézze. Gyönyörű.

– Hogyan lehet gyönyörű bármi, ami pornográfiából van?

Egy pillanatra szerettem volna vitatkozni vele. Meg akartam mondani neki, hogy ez nem is pornó. Legfeljebb szex. Olyan, amilyen az újságokban is van a harmadik oldalon. A pornó az, amit a hadseregben néztünk, kutyákkal meg felcsatolt műfütyis lesbikusokkal meg minden, de az ember nem kezd el kutyás szexről beszélgetni egy plébánossal, nem igaz? Én mindenesetre nem kezdtem el.

Jobbra mozdult, hogy elmenjen mellettem, úgyhogy én balra mozdultam, aztán megcsináltuk ugyanezt a táncot a másik irányba. Kezdtett bepapulni, úgyhogy végül oda kellett engednem; különben tettelegességig fajult volna a dolog, de tényleg, és kirúgtak volna, amiért padlóra küldtem egy plébánost.

– Most boldog? – kérdeztem, miután ott állt egy darabig a képnél.

– Mit gondol, miért csinálta ezt az a nő?

– Én nem tudhatom, tisztelendő úr. De nagyon kedves fiatal hölgy.

– Úgy még elszomorítóbb.

Hát, nekem nem, gondoltam. Ha valami vén faszi csinálta volna, akinek az a hobija, hogy benéz a nők szoknyája alá, akkor más lenne az ábra, meg megint más így, ha az ember már látta ezt a Marthát, hogy milyen ember meg minden. Akkor bízni kezdesz benne, és bízol abban is, amit csinál, és amiért csinálja. Én legalábbis megbíz-

tam benne. Megértem én, hogy ez nem működik mindenkinnél. Ha azt a dilinyóst vesszük például, neki nem sokat számítana.

– Azt hiszem, már elég időt töltött itt – mondtam a plébánosnak. Ez természetesen teljesen szabályellenes volt, de az az igazság, hogy elegendő volt belőle, és nem akartam többé a szobámban látni.

– Elnézést, hogy mondta?

– Megmondták nekünk, hogy figyeljünk azokra az emberekre, akik több mint öt percet töltenek itt. Tudja, perverzek meg ilyesmi. – Ez megtette a hatását.

Ha csak az újságban olvasok a *CiciKrisztus*ról, vagy a hírekben látom, akkor csak rosszat gondoltam volna róla, az egészen biztos. Hogy perverz. Idióta. Az adófizetők pénzének pocsékolása. (Az ember mindig ezt mondja, még akkor is, ha gőze sincs róla, hogy az adófizetők pénzéből készült-e valami, bármi legyen is az, vagy sem, nem igaz?) És aztán valószínűleg soha nem gondoltam volna bele a dologba még egyszer. Pedig bonyolultabb, már ha az ember ténylegesen ott áll mellette egész nap. És még mindig nem tudom, mit is gondolok róla, komolyan, de a dilinyósban meg a perverz plébánosban meg a többiekben, akik bejöttek azon az első délelőttön, hogy megnézzék a képet, az a nagyszerű, hogy eldöntik helyetted a kérdést, hogy kinek az oldalán állsz. Hát, nem az övéken, az biztos, és minél több időt kell együtt töltenem ezekkel a buzikkal, annál jobban utálok őket. Ennyire egyszerű ez, de komolyan. A kedves embereknek tetszik a kép, és megértik, és megnézik ugyan, hogy hogyan készült, de nem ezért bámulják meg; a gecmarek meg bejönnek, órákon át bámulják a cickókat, nyöszörögnek egymásnak (vagy, ha teljesen bolondok, önmagukban)... Az embernek nem kell sokáig gondolkodnia, hogy mi a véleménye. Csak meg kell néznie, hogy mit gondolnak más emberek. És ha nem tetszik a fazonjuk, akkor gondold az ellenkezőjét, és annyi.

Amint elmegy a plébános, egy egész kibaszott állatkert nyomul be. Felismerek egy-két majmot belőle: ott az a politikusnő, akit már tutira láttam a tévében, az a kövér, aki folyton a családról meg ilyesmiről löki a rizsát, és magával hozott egy egész tévéstábot. Az a fazon készíti az interjút, aki a hazai híreket nyomatja a BBC-n. Maguk is biztos felismernék – nyálas, pipec, szoláriumozott. Na mindegy, szóval hallaniuk kellett volna ezt a nőt. Követelte, hogy Marthát zárják börtönbe, azoktól meg, akik a kiállítást szervezték, vegyék el az engedélyüket vagy mit tudom én... És az a barom csak adta alá a lovat. „Ön nagyon keményen dolgozik azért, hogy a családi értékek visszanyerjék régi rangjukat, és az ilyen esetek feltehetően nem használnak az ügyének...” Szóval ilyesmi. Mikor befejezték, odamentem a tévés faszihoz, és váltottam vele pár szót, csak hogy bosszantsam vagy mit tudom én.

– Szóval – mondtam. – Valaki másnak a véleményét is felveszi?

– Hogy érti ezt?

– Hát, nem lehet, hogy csak az övét adja le, nem? – A nő közben kábé egy méterre állt, épp vették le róla a mikrofont, úgyhogy tudtam, hogy hallja, amit mondok. Megfordult, és rám nézett.

– Beszélünk az alkotóval is – mondta a tévés faszi. – Perceken belül itt kell lennie.

– Csináltak közelit a képről?

– Gondolom, igen – felelte. Olyan szarkasztikusan, mint aki egy töksötét alakkal beszélget.

– Szóval meg akar mutatni több ezer cicit a híradóban? Azt a kölykeim is nézik.

– Komolyan? – mondta, mint aki nem hisz nekem. Mintha egy ilyen kopaszra nyírt fazonnak nem lehetnének olyan kölykei, akik mást is néznek a focin kívül. A rohadt szemét. Oké, a kölykeim nem nézik a híradót, de csak mert még kicsik hozzá, nem azért, mert sötétek. Köcsög!

Mikor megjött Martha, rájöttem, hogy belezúgtam vagy mi. Szuperül nézett ki – üde volt, barátságos, fiatal, és olyan fényes, citromzöld póló volt rajta, ami csak fokozta az üdeségét. A politikusnő tiszta sötét ruhát viselt, meg különben is szigorú arca volt, úgy-hogy Martha mellett majd frankón öregnek és kegyetlennek fog tűnni. Odaköszönt nekem, és megkérdezte, hogy s mint, mire elmondtam neki a dilinyóst meg a plébánost, és csak mosolygott.

A tévés faszi nem csúpte, azt láttam. Megkérdezte tőle, nem zavarja-e, hogy annyi embernek megsértette az érzéseit, mire Martha azt felelte, nem hiszi, hogy azt tette volna, mármint hogy olyan sok embernek, mert legfeljebb néhányan lehetnek olyanok. Aztán a faszi megkérdezte, hogy mi a lényege a képének, mire ő, hogy azt nem kell elmagyaráznia, és úgy gondolja, hogy magáért beszél, és ha el tudná mondani mindenkinek, hogy mit jelent, akkor csak leírta volna a jelentését, és nem kellett volna vennie a fáradságot, hogy azt a sok cicit fölragassza a papírra. Mire a tévés faszi azt mondta, hogy hát egyesek szerint jobb is lett volna, ha nem veszi a fáradságot, mire ő, hogy oké, szabad országban élünk.

Hogy őszinte legyek, csalódott voltam. Azt reméltem, beszélni fog róla, hogy milyen gyönyörű ez a kép – milyen szent meg ilyesmi. Meg jó lett volna, ha elmagyarázza, hogy ha az ember látni akarja a ciciket, akkor egészen közel kell menni, mint a plébánosnak is, és ugyan miféle plébános az olyan, aki ezt meg akarja tenni. Meg azt is szerettem volna hallani, hogy miért csinálta. Úgy értem, kellett, hogy legyen valami elképzelés mögötte, nem? Jelentés vagy mi. Ez nem egy olyan dolog, hogy az ember felkel egyik reggel, és megcsinálja, hát nem? Hogy aszondja, „Mit is csináljak ezzel a sok cicivel, amit vagdosok kifele? Ó, hát miért ne csinálhatnék belőlük egy Krisztust a kereszten...”

Lehet, hogy engem kellett volna meginterjúvolniuk. Mint már mondtam, lehet, hogy én többet gondolkodtam ezen a festményen, mint bárki más. Martha nem is ismeri annyira. Ő nem látta működés közben, mint én. És ő semennyi időt sem töltött azzal, hogy ott állt előtte, és nézte az embereket, ahogy nézik. Talán nem ártott volna neki; akkor tudott volna mondani róla valamit az interjúbán.

Közvetlenül zárás előtt visszajött a szagos dilinyós a kitűzőivel, és hozott egy tojást, és megpróbálta megdobni vele a képet. Én persze már egy mérföldről láttam, mire készül, és elkaptam a karját, amint kezdte fölemelni, úgyhogy a tojás kábé fél métert utazott, és szétplaccsant a padlón. Olyan szájalmas volt, hogy nevetnem kellett, és eszembe jutott az a kölyök a rozsdás bőköjével a diszkó előtt, meg hogy miért hagytam ott azt a melót; na, egy ilyen nyeszlett gyagyástól nehéz begazolni, az biztos. De azért mérges voltam rá, úgyhogy nem eresztettem el, miután eldobta a tojást – kicsit erősebben, mint kellett volna, hátracsavartam a kezét, mire óbégatni kezdett. Kivezettem, aztán végig a folyosón, a kijárat felé. Annyira utáltam azt a faszkalapot, hogy kicsit elragadtattam magam – csak csavartam a kezét, és elmondtam mindennek, ami csak létezik, ő meg azt mondta, hogy be fog perelni, meg följelent a rendőrségen, meg hogy nem fog imádkozni a lelkemért, és reméli, hogy a kárhozat minden kínja a fejemre hull. Anyád!

De közben tudta ő, hogy mit csinál. Miközben lökdöstem a dilinyóst, a folyosón, mozgolódás támadt mögöttem, kiáltozás meg csattogás meg riasztóvíjjogás hallatszott, aztán szaladó léptek. Elengedtem a dilinyóst és visszamentem a képemhez, és akkor már bent voltak páran az örök közül, és a padlót bámulták. Valaki frankón és keményen szétbarmolta a *CiciKrisztust*. Leszedték a falról, összetaposták, aztán elhúztak a faszba. Jóformán semmi sem maradt belőle.

Majdnem elbőgtem magam. Komolyan. Cserbenhagytam Marthát, és tiszta hülye voltam, hogy otthagytam a termemet, és csak amikor így láttam a képet, összezúzva, a padlón, csak akkor jöttem rá, hogy mennyire szerettem. De mondok maguknak még valamit, ami tényleg furá: ott látni Krisztust a padlón, összezúzott arccal... Hát az valóban sokkoló volt. Amit ők tettek, az sokkal inkább szentségtörés volt, mint bármi, amit Martha tett. Kíváncsi lennék, vajon gondoltak-e erre, amikor csinálták. Hogy volt-e bennük bármiféle kétely vagy félelem? Mert annyit mondhatok, hogy ha vallásos volnék, és azt gondolnám, hogy létezik a pokol, ahol kígyók szívják ki a szemgolyóidat meg minden, akkor nem kezdeném el összetiporni Jézus arcát. Jézus az Jézus, nem? Mindegy, hogy miből van. És lehet, hogy ez az egyik dolog, amit Martha próbált megmutatni, hogy Krisztus ott van, ahol megtalálja az ember.

Előkerültek páran a galéria vezetéséből, olyanok, akiket láttam az esti megnyitón, de egy olyan se, aki valaha is szóra méltatott. És elmondtam nekik mindent a dilinyósról meg a tojásról, meg hogy nem kellett volna elhagynom az őrhelyemet, de hát elhagytam, és úgy tűnt, hogy nem nagyon hibáztatnak. És aztán érkezett egy zsarú is, és neki is elmondtam ugyanazt. Ő meg mintha csak mókásnak találta volna az egészet. Nem nevetett vagy ilyesmi, de látszott rajta, hogy nem kerül fel a legsürgősebben földeítendő bűnügyeinek toplistájára.

Aztán megjött Martha. Indultam felé, mert meg akartam ölelni, de még épp időben kapcsoltam, hogy az én viszonyom övele nem ugyanaz, mint az övé velem, ha értik, mire gondolok. En két napon át egy csomó időt töltöttem azzal, hogy órá gondoltam, mármint a munkám miatt, de ő nem tölthetett sok időt azzal, hogy énrám gondolt, nem igaz? Mindegy, szóval nem öleltem meg. Csak odamentem hozzá, és elkezdtem, hogy nagyon sajnálom meg minden, de úgy nézett ki, mintha nem is hallaná, amit mondok. Csak nézte a képét a padlón, és azt mondta, „Ó, istenem”, ami a körülményeket figyelembe véve helyénvaló is volt.

És amikor megint felnézett, ragyogott az arca. Boldog volt, izgatott, mint egy gyerek. Nem hittem a szememnek.

– Ez tökéletes – mondta. – Káprázatos.

– Hogy érti ezt? – kérdeztem értetlenül.

– Ki tette ezt? Látta?

Úgyhogy neki is elmeséltem a szagos dilinyóst a tojással, és hogy szerintem átvágott a palánkon, fölhergelt, hogy kicsaljon a teremből, hogy a dilinyós haverjai elvégezhesék a melót, és Marthának ez nagyon tetszett. Tetszett neki az egész sztori. – Tökéletes – ismételte. – Fantasztikus. – Utána meg: – Alig várom, hogy lássam a videót.

Én meg, hogy „Milyen videót?”, mire fölmutatott az egyik sarokba, ahol volt egy videokamera.

– Az hozzá tartozik – mondta. – Része a kiállításnak. Reméltem, hogy valaki be fog jönni, és megteszi ezt az első napon, és a második napon megmutathatjuk a filmet, és... Az lesz a címe, hogy *Intolerancia*.

És a plébánosra gondoltam, meg a politikusra, meg az összes többi emberre, aki bejött, és odadugta az orrát, és utána elkezdte, hogy jaj de undorító meg milyen felhá-

borító, és megértettem, hogy ja, tényleg, vicces lesz látni őket tévén. De ennyi volt, és nem több: vicces.

– Szóval ez volt az elképzelés? – kérdeztem. – Hogy valaki bejön és tönkreteszi?

– Mondhatjuk így is – mondta. – Kicsesztek volna velem, ha nem. Itt maradt volna a nyakamon egy cicikből készült Jézus, és mi haszna van annak bárki számára? Dave-nek hívják, ugye? Nos, Dave. A művészet lényege a provokáció. Hogy reagálást váltunk ki az emberekből. És én megtettem. Művész vagyok.

Eszembe jutott a fogadás, amikor köszönetet mondott nekem, és megkérdeztem, akkor azt mire föl mondta, hogyha nem akart mást, csak hogy valaki tegye tönkre a képét. Nem emlékezett rá. De hát emlékeznie kell, mondtam, tegnap este, a megnyitó után. Amikor lefényképeztem magukat, és maga odajött és arcon puszt, és azt mondta, „Köszönöm”. Mire vállat vont, és azt mondta, „Ja, tényleg. Gondolom, megköszöntem, hogy lefényképezett bennünket”. Szóval hogy nem volt az semmi komoly. Mert persze nem volt, most már én is látom. Gondolom, ha az ember művész, nem jelent neki semmit, ha valakit arcon puszt. Folyton azt csinálják. „Hűsz Marlboro Lightsot legyen szíves.” Puszi. „A Leicester Square-re lesszíves.” Cupp. Nem jelenti azt, hogy ó, köszönöm, hogy ezt a fontos és veszélyes munkát végzi, naná, hogy nem. Hogy én mekkora barom vagyok. Csak állnom kellett volna. Nem kellett volna kimenem a szagosított tojásahajigáló dilinyóssal. Mert ha belegondol az ember... Csak azért teheték tönkre, mert túlságosan szerettem. Lehetett volna úgy is, hogy csak állok, lekapcsolom a tojást, kiszórom a dilinyóست; de nem, én bepipultam, mert tönkre akarta tenni a képemet – az *én* képemet –, és biztos akartam lenni benne, hogy elhagyja az épületet, és mellé még talán be is mosni neki még egyet-kettőt. És ezért nem voltam bent a teremben, amikor összetörték a képet. Szóval. A csaj mindezt nem értené, de a filmjéhez éppannyira szüksége volt rám is, mint rájuk.

Mikor tegnap este hazamentem, idiótának éreztem magam. Úgy éreztem magam, ahogy kinézek, ha úgy tetszik: egy százkilencven centi magas, százkilós, bőrféjú kido-bófiúnak, akinek gőze sincs a művészetről. Két napot azzal töltöttem, hogy azt gondoltam valamiről, hogy szép, hogy méltó rá, hogy megvédelmezzem, és közben az egész idő alatt egy darab szar volt, föllógatva a falra, mert valami tyúk úgy gondolta, mekkora móka lesz, ha darabokra szaggatják. Szóval mindenki seggfej, nem igaz? A dilinyósok seggfejek, amiért azt csinálták, amit csináltak, mert épp azért dilinyósok, én meg seggfej voltam, amiért le akartam állítani őket... Martha az egyetlen, aki nem seggfej. Ő csak néz minket, és röhög a markába. A kurvaannyát!

Persze lehet, hogy nem is annyira okos, amilyenek ő gondolja magát. Mert most már mutatják a filmet, ott van a folyosó végén, de senki sem nézi. Túl hosszú, úgyhogy az idő nagy részében nem történik semmi, meg különben se sokat lehet látni – rossz szögben állították be a kamerát, úgyhogy azt lehet látni, hogy szedik le a képet a falról, de azt már nem, hogy bárki ugrál rajta. És nem szép. Csak egy videofelvétel, olyan, mint amilyet az ember a benzinkútnál lát, amikor várja, hogy kiszolgálják. Szóval ezt kapja az ember Krisztus agóniája helyett. Na, ki a seggfej, Martha, he?

Most egy hagymám van. Egy kurva hagymám. Meg még ez-az, ágyak, sátrak, szir-szar, mert már nem egyedül vagyok egy teremben; a videofilm nem kényes természetű, úgyhogy nem kell, hogy bárki is külön szemmel tartsa. A hagyma mellett van a szé-kem, és kibaszottul unom, mert nincs mit gondolkodjon az ember egy hagymán, nem igaz? Úgyhogy nem gondolkodom. Csak ülök ott, és arra gondolok, hogy mit szeretnék még csinálni azonkívül, hogy Tiger Woods vagy Richard Branson lennék.